

מתנגדי חיסונים והצידוקים בגינם הם פועלים ומפצים את עמדתם

תיאור עמדות הציבור בישראל ביחס לחיסונים נגד COVID-19

ד"ר עינצי' לירון, ד"ר רוטמן עמית וגב' זרצקי חן

המכללה האקדמית עמק יזרעאל

רקע

חיסונים מהווים אבן יסוד במניעת מחלות ומוות. יתרונם מותנה בהיענות הציבור להתחסנות. תופעות של הססנות וסרבנות חיסונים עלולות לאיים על בריאות הציבור, והן התפתחו במהלך המגיפה על רקע חוסר וודאות שנוצר סביב ניהול ההתמודדות הלאומי עם המגפה, וגברו נוכח בהילות שנוצרה בתהליך אישור חיסוני ה-COVID-19. חוסר האמון במערכת הרפואית והממסדית, נבנה לא אחת על בסיס פניה לחיפוש מידע ברשתות החברתיות, כשהאבחנה בין מידע רפואי מקצועי, מהימן ומוסמך למידע שאינו כזה חלשה או לא קיימת כלל בקרב האוכלוסיה. באופן זה, המדיה הופכת קרקע למסרים אנטי חיסונים, עד לכדי התפתחות של תיאוריות קונספירציה. התמודדות עם תופעה זו מותנית בהבנה עמוקה של טיעוני המתנגדים, ומכאן חשיבותו של המחקר.

שאלת המחקר:

מהם הצידוקים בבסיס טענות מתנגדי חיסון ה-COVID-19 ברשתות החברתיות שבגינן "הססני חיסון" הפכו ל"מתנגדי חיסונים אקטיביסטים"?

שיטה:

ניתוח תוכן של "טוקבקים" בדפי פייסבוק של:
מדעת | משרד הבריאות | מח"צ
*הניתוח הקיף את תקופת החיסונים: אוקטובר 2020 ועד במאי 2022.

ממצאים

תגובות המתנגדים נותחו וסווגו על פי מודל האמונות הבריאותיות - The Health Belief Model (1956)

יתרונות נתפסים

נמוכים

"מסתבר שרוב האנשים המחוסנים בעלי התו הירוק נדבקו, חלו, הפיצו והדביקו אנשים בריאים!! חבל שכל חצי שנה צריך להתחסן מחדש ועדיין זה לא מונע הדבקה!!"

תפיסת היפגעות מהמחלה

נמוכה

"אם ההדבקה הייתה כה חזקה כבר היינו נשארים ללא תחבורה. תחשוב על נהגים שנמצאים בצפיפות במהלך משמרת באוטובוס.."

תפיסת חומרת המחלה

נמוכה

"מדובר בסך הכל על שפעת עם יחסי ציבור"
"וירוס מומצא שלא הופרד ולא הוכח קיומו"

תפיסת חומרת החיסון

גבוהה

"בתי החולים מלאים בנפגעי חיסונים. הרסתם לאנשים את הבריאות ואת החיים. שלא לדבר על העלייה בתמותה מאז התחילו החיסונים"

תפיסת היפגעות מהחיסון

גבוהה

"יש כ"כ הרבה עדויות על תופעות לווי בפגיעות ישירות כתוצאה מהזריקה שלכם"

חסמים לשינוי

פחד

"שיתוקים בפנים, שלשולים, פגיעה בשריר הלב, פגיעה בשליה אצל נשים. אתם שקרנים, אתם תשלמו על זה, חארות"

חסמים לשינוי

חוסר אמון

"לצערי הרופאים מכרו את עצמם לממשל ולחברות התרופות. אין לי אמון בכם. השאלות לגבי המחלה והחיסון יותר מהתשובות"

התנגדות לחיסון, והפצת עמדה אנטי ממסדית ברשת

"אנשי משרד הבריאות מוזמנים להזריק לילדים שלהם מה שירצו ואת ילדינו שיעזבו בשקט. נתייעץ עם אנשים שבריאות ילדינו חשובה להם ולא אינטרסים זרים"

"לדעתי מספר הנפטרים מזריקות השקורונה [ניסוח מוטעה בכוונה במקור] גבוה הרבה יותר מ-300 אלף – אל תתחסנו!"

"לא נפסיק עד שנגיע לכולם! זה דילול ולא נשתתף בזה!"

מסקנות:

- מתנגדי החיסונים רואים לנגד עיניהם את הסיכוי להיפגע מהחיסון ומחומרת השלכותיו, ולא את הסיכוי להיפגע מהמחלה ומחומרתה, כך ש-HBM מסביר דווקא הימנעות מחיסון באופן הנתפס בעיניהם כפעולה המקדמת בריאות.
- היעדר אמון ציבורי העמיק עם התקדמות המגפה. תחילה הופנה חוסר האמון לעצם הטיפול במחלה, ובהמשך הוא הופנה לחשד שמעורבים במבצע החיסון אינטרסים זרים, כלכליים ופוליטיים. זיהוי מוקדם של התנגדות עשוי לצמצם את היקף ועומק התופעה.
- התמודדות עם "פייק כיוז" העולה מהמדיה תטיב עם יכולת ההסברה, באופן שיגביר את אמון הציבור, כך שהיענות הציבור לחיסונים בפרט, ולהתנהגות מקדמת בריאות בכלל, תעלה.